O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND IQTISODIYOT VA SERVIS INSTITUTI

"TASDIQLAYMAN"
_____
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti rektori
M.E. Po‘latov
2024 yil "___" _____ 08

O‘ZBEK TILI
FANINING
O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi:	400 000	Biznes, boshqaruv va huquq
	1000 000	Xizmatlar
Ta’lim sohasi:	410 000	Biznes va boshqaruv
	1010 000	Xizmat ko‘rsatish sohasi
Ta’lim yo‘nalishlari:		
	60410100	Iqtisodiyot
	60410200	Buxgalteriya hisobi
	60410500	Moliya va moliyaviy texnologiyalar
	60410600	Bank ishi
	60410800	Menejment
	60411200	Marketing
	61010100	Turizm va mehmondo‘stlik

SAMARQAND-2024

Fan/modul kodi O‘RT1104	O‘quv yili 2024-2025	Semestr 1 yoki 2	Kreditlar 4
Fan/modul turi Majburiy	Ta’lim tili O‘zbek		Haftadagi dars soatlari 4

	Fanning nomi	Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)	Mustaqil ta’lim (soat)	Jami yuklama (soat)
1.	O‘zbek tili	48	72	120

I. Fanning mazmuni

Fanni o‘qitishdan maqsadi – talabalarning kundalik, ilmiy va kasbiy sohalarida faoliyat olib borishi uchun o‘qitishning kommunikativ-nutqiy tamoyili asosida ularda fan bo‘yicha egallangan bilim, ko‘nikmalarini muloqot va ish faoliyat jarayonida qo‘llash malakasini shakllantirishga qaratiladi.

Fanning vazifasi - nutqiy kompetensiyani rivojlantirish, og‘zaki va yozma nutqda sohaviy terminlarni samarali qo‘llash ko‘nikmalarini shakllantirish, ixtisoslikka oid matn tuzish, uni tahrir va tahlil qilish malakalarini hosil qilish.

II. Asosiy nazariy qism (ma’ruza mashg‘ulotlari)

II. I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

2. **1-mavzu. Leksik mavzu:** Vatan–eng ulug‘ maskan.

Talabalarni “O‘zbek tili” moduli bilan tanishtirish. Mustaqil O‘zbekistonimizning gullab yashnayotganligi, ta’lim sohasidagi yangi zamonaviy tub o‘zgarishlar kiritilayotganliklari to‘g‘risida tushuncha berish.

Grammatika: Tilshunoslik bo‘limlari.

Fonetika, grafika, orfografiya, orfoepiya, leksikologiya, frazeologiya, leksikografiya, morfemika, so‘z yasalishi, morfologiya, sintaksis, punktuatsiya, terminologiya, paremiologiya, stilistika, dialektologiya kabi tilshunoslikning bo‘limlari haqida ma’lumot berish.

2-mavzu: Leksik mavzu: O‘zbek tili-Davlat tili.

O‘zbek tilining davlat tili sifatidagi nufuzi, imlo qoidalarini takomillashtirish. Imlo lug‘atlari haqida ma’lumot berib o’tish. Talabalarga o‘zbek tili va uning bugungi kundagi istiqbollari haqida tushuncha berish. Til haqidagi Qonun. O‘zbekiston Respublikasining davlat tili to‘g‘risidagi Qonuni.

Davlat tili to‘g‘risidagi Qonun moddalaridan sharhlar.

Grammatika: O‘zbek tilining yangi imlo qoidalari.
Unlilar imlosi, undoshlar imlosi, asos va qo‘shimchalar imlosi, qo‘shib yozish imlosi, chiziqcha bilan yozish imlosi, ajratib yozish imlosi, bosh harflar imlosi va ko‘chirish qoidalari haqida ma’lumot berish.

3-mavzu: Leksik mavzu: Davrimizning global muammolari.
Mavzuga oid matnni o‘qib tushunish. Matndagi termin va iboralarning ma’nosini izohlash. Matnga munosabat bildirib so‘zlash.

Grammatika So‘z turkumlari haqida ma’lumot (Mustaqil va yordamchi so‘zlar. Alohida guruhdagi so‘zlar).
So‘z turkumlari haqida umumiy ma’lumot berish. Mustaqil va yordamchi so‘zlarning o‘zaro farqi hamda bog‘liq tomonlari, alohida guruhdagi so‘zlarning o‘ziga xos xususiyatlarini tahlil qilish.

4-mavzu: Leksik mavzu: Institutim bilan faxrlanaman.
Mavzuga oid matnni o‘qib tushunish. Matndagi termin va iboralarning ma’nosini izohlash. Matnni reja asosida so‘zlab berish.

Grammatika: Otlarda egalik va kelishik qo‘shimchalari. Otlarning turlanishi.
Egalik va kelishik qo‘shimchalari haqida ma’lumot berish. Turlanish hodisasini tusntirish. Iqtisodiy terminlar tarkibidan egalik va kelishik qo‘shimchalarini topib tahlil qilish.

5-mavzu: Leksik mavzu: Yetuk mutaxassis bo‘laman.
Mavzuga oid matni o‘qib tushunish. Matndagi termin va iboralarning ma’nosini izohlash. Matndagi asosiy fikrni ajratib so‘zlab berish.

Grammatika: Gap bo‘laklari.
Bosh bo‘lak va ikkinchi darajali bo‘laklar haqida ma’lumot berish. Matn tarkibidan gap bo‘laklarini topib tahlil qilish.

6-mavzu:Leksik mavzu: Zamonaviy dunyoda ta’lim.
Mavzuga oid matnni o‘qib tushunish. Matndagi termin va iboralarning ma’nosini izohlash. Matnni reja asosida so‘zlab berish.

Grammatika: O‘zbek tilida so‘z yasalishi. Sohaga oid matn tarkibidan yasama so‘zlarni topib tahlil qilish.

7-mavzu: Leksik mavzu:. Milliy qadriyatlar - millat iftixori.
Mavzuga oid matnni o‘qib tushunish. Matndagi termin va iboralarning ma’nosini izohlash. Matnni reja asosida so‘zlab berish.

Grammatika: Fonetik o‘zgarishlar.
Sohaga oid matn tarkibidan tovush tushishi, tovush o‘zgarishi hamda tovush

orttirilish hodisalarini topib tahlil qilish.

8-mavzu: Leksik mavzu A.Navoiy o'zbek adabiy tilining asoschisi. A.Navoiy hayoti va ijodi haqida ma'lumot berish. Navoiy asarlari va ularning yoshlar tarbiyasidagi ahamiyati haqida atroflicha fikr berish. A.Navoiyning adabiyotda, qolaversa, o'zbek tilini rivojlantirishga qo'shgan hissasi haqida.

Grammatika: Nutq uslublari. Badiiy va ilmiy uslublar. Ularning o'ziga xos xususiyatlari.

Nutq haqida tushuncha berib o'tish. Til va nutq o'rtasidagi munosabatlar. Uslubshunoslik haqida tushuncha berib o'tish. Badiiy uslub hamda ilmiy haqida ma'lumot berish.

9-mavzu: Leksik mavzu: Ommaviy axborot vositalari

Mavzuga oid matnni o'qib tushunish. Matndagi termin va iboralarning ma'nosini izohlash. Matnga munosabat bildirib so'zlash. Mavzu bo'yicha bahs-munozarada ishtirok etish.

Grammatika: Publitsistik va rasmiy-idoraviy uslub. Ularning o'ziga xos xususiyatlari.

Nutq haqida tushuncha berib o'tish. Til va nutq o'rtasidagi munosabatlar. Uslubshunoslik haqida tushuncha berib o'tish. Publitsistik uslub hamda rasmiy-idoraviy uslub haqida ma'lumot berish.

10-mavzu: Leksik mavzu: Kasb etikasi.

Mavzuga oid matnni o'qib tushunish. Matndagi termin va iboralarning ma'nosini izohlash. Matnga munosabat bildirib so'zlash.

Grammatika So'zlashuv uslubi va uning o'ziga xos xususiyatlari. Shevaga xos so'zlar.

Nutq haqida tushuncha berib o'tish. Til va nutq o'rtasidagi munosabatlar. Uslubshunoslik haqida tushuincha berib o'tish. Ilmiy uslub haqida ma'lumot berish. Shevaga xos so'zlarni tahlil qilish.

11-mavzu: Leksik mavzu: Salomatlik – tuman boylik.

Mavzuga oid matnni o'qib tushunish. Matndagi termin va iboralarning ma'nosini izohlash. Matnga munosabat bildirib so'zlash.

Grammatika: Sohaviy terminlar va ularning qo'llanilishi. Sohaga oid terminlarni tahlil qilish.

12-mavzu: Leksik mavzu: Muzeylar - o'tmish va kelajak orasidagi ko'prik.

Aloqa tarixi muzeyi, Alisher Navoiy nomidagi ilmiy-amaliy labaratoriyasi, Amaliy san'at muzeyi kabi muzeylar haqida ma'lumot berish.

Grammatika: O'zbek tili punktuatsiyasining asosiy qoidalari

Punktuatsiya -fikrni yozma mukammal ifodalash vositasi. O‘zbek tilidagi tinish belgilari haqida ma’lumot berib o‘tish. Tinish belgilarining matn tarkibida qo‘llanilishi.

13-mavzu: Leksik mavzu: Institutimiz kutubxonasi.
Mavzuga oid matnni o‘qib tushunish. Matndagi termin va iboralarning ma’nosini izohlash. Matnga munosabat bildirib so‘zlash.

Grammatika: Maqola va ularning turlari. Maqola yozish tartibi haqida tushuncha berish

14-mavzu: Leksik mavzu: Hayot mening tasavvurimda.
Turmush urinishlari, hayot va uning mashaqqatlari, sinovlari.

Grammatika: Matn yaratishning o‘ziga xos xususiyatlari. Matn va uning turlari, akademik matnlar yaratishning o‘ziga xos xususiyatlari, mos manbalarni topish, matnni tahrir qilish, ko‘chirmachilikning salbiy oqibatlari.

15-mavzu: Leksik mavzu: XXI asrda innovatsiyalar.
Mavzuga oid matnni o‘qib tushunish. Matndagi termin va iboralarning ma’nosini izohlash. Matnga munosabat bildirib so‘zlash.

Grammatika: Taqriz va annotatsiya matni.
Taqriz va Annotatsiya haqida ma’lumot berish. Taqrizga hamda annotatsiyaga bittadan namuna yozish.

16-mavzu: Leksik mavzu: Internet hayotimizda
Mavzuga oid matnni o‘qib tushunish. Matndagi termin va iboralarning ma’nosini izohlash. Matnga munosabat bildirib so‘zlash.
Grammatika: O‘zbek leksikografiyasi. Lug‘atshunoslik. Lug‘atning turlari haqida.
O‘zbek leksikografiyasi. Lug‘atshunoslik. Lug‘atning turlari haqida. Qomusiy lug‘atlar. Filologik lug‘atlar.

17-mavzu: Leksik mavzu: Kitob mutolaasi
Umuminsoniy qadriyat, ma’naviy yuksalish, kitobxonlik madaniyati.
Grammatika: So‘zlarning shakl va ma’no munosabatiga ko‘ra turlari
Omonimlar, sinonimlar, antonimlar, paronimlar haqida ma’lumot berish. Sohaga oid terminlar tarkibidan topib tahlil qilish.

18-mavzu: Leksik mavzu: Muomala odobi.
Mavzuga oid matnni o‘qib tushunish. Matndagi termin va iboralarning ma’nosini izohlash. Matnga munosabat bildirib so‘zlash.
Grammatika: O‘zbek tili leksikasining boyish manbalari. Ichki manba va tashqi manba haqida ma’lumot berish. O‘zbek tiliga chetdan kirib kelgan so‘zlar haqida ma’lumot berish. Sohaga oid terminlar tarkibidan rus, ingiz, nemis, fransuz, italyan tilidan kirib kelgan so‘zlarni topib tahlil qilish.

19-mavzu: Leksik mavzu: O‘zbekiston sporti.
Mavzuga oid matnni o‘qib tushunish. Matndagi termin va iboralarning

ma'nosini izohlash. Matnga munosabat bildirib so'zlash.

Grammatika: Intervyu olish va intervyu berish qoidalari

Gazeta, radio, televideniya haqida tushuncha berish. Intervyu olish va intervyu berish tartibi haqida tushuncha berib o'tish.

20-mavzu: Leksik mavzu: Ustoz – otangday ulug'.

Mavzuga oid matnni o'qib tushunish. Matndagi termin va iboralarning ma'nosini izohlash. Matnga munosabat bildirib so'zlash.

Grammatika: Insho haqida umumiy ma'lumot

Insho nazariyasi va amaliyoti. Insho haqida umumiy ma'lumot.

21-mavzu. Ish yuritish tili va uslubi. Hujjat turlari va xususiyatlari

Hujjatlarning tegishliligiga ko'ra turlari. Xizmat yoki rasmiy hujjatlar.

22-mavzu. Tashkiliy hujjatlar va ularning turlari. Shartnoma, guvohnoma, yo'riqnoma, nizom-ustav

Tashkiliy hujjatlar haqida ma'lumot berish. Shartnoma, guvohnoma, yo'riqnoma, nizom-ustav. Asosiy-zaruriy qismlarini o'rganish

Farmoyish hujjatlari: Buyruq, buyruqdan ko'chirma, ko'rsatma, farmon, farmoyish

Farmoyish hujjatlari haqida ma'lumot berib o'tish. Buyruq, buyruqdan ko'chirma, ko'rsatma, farmoyish. Asosiy-zaruriy qismlarini o'rganish.

23-mavzu: Ma'lumot-axborot hujjatlari: Ariza, bayonnoma, bildirishnoma tarjimayi hol, tilxat, tushuntirish xati

Ma'lumot-axborot hujjatlari haqida m'lumot berib o'tish. Ariza, bayonnoma, bildirishnoma, tarjimayi hol, tilxat, tushuntirish xati. Asosiy-zaruriy qismlarini o'rganish.

Tavsifnoma, tavsiyanoma, dalolatnoma, ishonchnoma, ma'lumotnoma. Asosiy-zaruriy qismlarini o'rganish.

24-mavzu: Xizmat yozishmalari: Iltimos xat. Kafolat xati, so'rov xati, ilova xat, tasdiq xat

Xizmat yozishmalari haqida ma'lumot berish. Xatlarga namunalar yozish.

Diplomatik va tijorat yozishmalari. Diplomatik va tijorat yozishmalarining turlari.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

1. "A.Navoiy o'zbek adabiy tilining asoschisi" mavzusida ijodiy matn yaratish.
2. Farmoyish hujjatlari va ularning turlari.
3. Ishonchnoma.Tilxat.Tushuntirish xati.
4. Dalolatnoma.Ma'lumotnoma.
5. Majlis bayoni. Hisobot.
6. Xizmat yozishmalari. Xatlar.
7. Taqdimot tayyorlashda nutqiy ko'nikma.
8. Ish yuritish tili va uslubi.
9. Hujjatlar yig'ma jildini shakllantirish.

10. “Kasbim-faxrim” mavzusida monologik matn yaratish.
11. Ma’lumot-axborot hujjatlari haqida umumiy ma’lumot.
12. Soha muzeylari.
13.Qisqacha o‘zbekcha –ruscha ish yuritish lug‘atini yaratish.
14. Ish yuritish hujjatlaridan namunalar tayyorlash.
15. “Mutaxassislarning odob va nutqi” mavzusida diologik matn tuzish.
16. Fan rivojiga salmoqli hissa qo‘shgan olimlardan biri haqida referat tayyorlash.
17. Institutda o‘tkaziladigan ma’naviy-ma’rifiy tadbirlardan reportaj tayyorlash.
18. Majlis bayoni, bayonnoma, bayonnomadan ko‘chirma.
19. Ixtiyoriy reklama matnini tahlil va tahrir qilish.
20. Hujjatlarni idoraviy arxivga topshirishga tayyorlash.
21. “Axborotdan unumli va o‘rinli foydalanish” mavzusida makromatn yaratish.
22. “Diplomatik va tijorat yozishmalari” mavzusida taqdimot nutqi tayyorlash.
23. “Diplomatik yozishmalarning turlari” mavzusida taqdimot nutqi tayyorlash.
24.Tijorat yozishmalari mavzusida refarat matni tayyorlash.
25. Oliy ta’lim terminlari lug‘atini tuzish.
26. Egallayotgan sohangiz bo‘yicha ilmiy maqolaga taqriz yozish.
27. “Yetuk mutaxassis” bo‘laman mavzusida esse yozish.
28.Global muammolarning biriga bag‘ishlangan publitistik maqola tayyorlash
28. “Ma’lumot-axborot hujjatlari” mavzusida taqdimot matni tayyorlash.
29. “Ommaviy axborot vositalari va ularning jamiyatda tutgan o‘rni” mavzusida uslubiy maqola tayyorlash.
30. Axborot xati matnini tuzish.
31. “Kelajak – bilimli yoshlar qo‘lida” mavzusida esse yozish.
32.”Tarix va zamonamiz” mazusida taqdimot tayyorlash.
33. Amir Temur o‘gitlaridan namunalar aytib berish.
34.”Giyohvandlik – umr zavoli” mavzusida taqdimot tayyorlash.
35.”Internet hayotimizda” mavzusida taqdimot tayyorlash.
36. “Kasbiy nutq madaniyati” mavzusida mikromatn tuzing va uni makromatnga aylantiring.

Mustaqil o‘zlashtirilgan mavzular bo‘yicha talabalar tomonidan fanning xususiyatlarini hisobga olgan holda internet tarmoqlaridan foydalanib referat va uning taqdimoti, adabiyotlardan foydalanishi, keys-stadi ishlab chiqishi tavsiya etiladi.

	V. Ta'lim natijalari / Kasbiy kompetensiyalari **Talaba bilishi kerak:** •O'zbek tili fani bo'yicha bo'lajak mutaxassisni tayyorlashning ilk bosqichi hisoblanadi va talabalar tomonidan fanning turli aspektlari rivojlanish bosqichlarini, amaliy ko'nikmalar va nazariy bilimlarni qamrab olgan holda bo'lajak mutaxassislarda so'zlashuv madaniyatini to'liq egallash, o'zbek nutqining barcha uslublarida bitilgan matnlarni o'rganishda o'z bilim va ko'nikmalarini qo'llash, o'zbek tilida ish yuritish ko'nikmalarini faoliyatiga tadbiq eta olish va ixtisosligi sohasidagi kitob, maqolaga taqriz yoza bilish, u yoki bu munosabat bilan o'z fikrini asosli bayon qilish ko'nikmasiga ega bo'lishi lozim.
4.	**VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** esse, tezis va maqolalar yozish; • interfaol keys-stadilar yechish; • jarayonli-yo'naltirilgan ta'lim; • muhokama ishtirok etish; • seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • mustaqil ishlarni bajarish; • taqdimot tayyorlash; • turli darajadagi testlarni yechish; • so'rov o'tkazish.
5.	**VII. Kreditlarni olish uchun talablar:** joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni muvaffaqiyatli topshirish. Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha test yoki yozma ishni topshirish va eng muhimi mustaqil ish sifatida berilgan dasturiy mahsulot topshiriqlarini bajarish.
6.	**Asosiy adabiyotlar** 1. M.Aminov, A.Madvaliyev, N.Mahkamov, N.Mahmudov, Y.Odilov. Davlat tilida ish yuritish. Amaliy qo'llanma. O'zbekiston nashriyoti. Toshkent -2020. 2. N.Husanov, R.Xo'jaqulova, N.Dilmurodova "O'zbek tili" (Iqtisodiyot oliy o'quv yurtlarining bakalavr bosqichi umumiy guruh talabalari uchun), Toshkent-2020.530-bet.

3. Z.Ashurova. O‘zbek tilining sohada qo‘llanilishi. (o‘quv qo‘llanma)-SamISI-2021- y.96-bet.

4. H.Berdiyev, Z.Ashurova. O‘zbek tili. (O’quv qo’llanma.).-Samarqand: SamDCHTI nashri.2020.-186 bet.

5. D.B.Yuldasheva “O‘zbek tili” (o‘quv qo‘llanma), Samarqand, SamiSI “STEP-SEL” MCHJ nashriyoti, 2024 – 356 bet.

Qo‘shimcha adabiyotlar

1.“Davlat tili haqida”gi qonun // O‘zbekistonning yangi qonunlari: To‘plam. – Toshkent.: 1996, 20-30 b.

2. O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi qonuni. – Toshkent, 2020.

3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha harakatlar strategiyasi to‘g‘risida” gi Farmoni /O‘zR KHT, 2017, 6-son, 70-modda; 354-modda

4. O‘zbek tilining izohli lug‘ati (5 jildli).Toshkent: O‘zbekiston Milliy ensiklopediyasi, 2005-2008.

5. Aminov M., Madvaliyev A., Mahkamov N., Mahmudov N.Ish yuritish (amaliy qo‘llanma) 2014.Toshkent: O‘zbekiston Milliy ensiklopediyasi, 2014. 456-bet.

6. R.Rasulov, Q.Mo‘ydinov. Nutq madaniyati va notiqlik san’ati. (O‘quv qo‘llanma) Toshkent-2012.116-bet.

7. N.M.Mahmudov, A.P.Madvaliyev, N.Mahkamov. O’zbek tili punktuatsiyasining asosiy qoidalari. Toshkent. O‘zbekiston-2015.86-bet.

8. Sh. Mustafakulov, O.Raximberdiyev, M. Egamberdiyeva “Iqtisodiy atamalarning izohli lug‘ati”, Toshkent-2019. 496-bet.

Axborot manbaalari:

1. www.thinsan.com
2. www.dersinimiz.com
3. www.altinmiras.com
4.https//www.lex.uz.-O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi.
5..https;//gov.uz/-Yagona interaktiv davlat xizmatlari portali.

7.	Fan dasturi Samarqand iqtisodiyot va servis instituti O`quv uslubiy kengashining 2024-yil 29 avgustdagi 1-sonli yig`ilish bayoni bilan

	tasdiqlangan. (№)
8.	**Fan/modul uchun mas'ullar:** **Yuldasheva D. B.** – SamISI "O'zbek tili va adabiyoti" kafedrasi dotsenti; **Ashurova Z.Sh.** - SamISI "O'zbek tili va adabiyoti" kafedrasi dots.v.b.
9.	**Taqrizchilar:** **Rashidova U.M.** – SamDU "O'zbek tilshunosligi" kafedrasi dotsenti; **Adilova S.A.** – SamISI "O'zbek tili va adabiyoti" kafedrasi katta o'qituvchisi, f.f.n.